

(Hizb-ut Tahrir Emiri Celil Âlim Ata İbn Halil Ebu Raşta Tarafından Facebook Sayfası Takipçilerinin “Fıkhi” Sorularına Verilen **Cevaplar** Silsilesi)

Soru-Cevap

Telfik (İki veya Daha Fazla Mezhebin Farklı Hükümlerini Birleştirmek) ve Mezheplere Tabi Olmaktan Kastedilen Ebu Alan’a

Soru:

Esselamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berekâtuh;

Öncelikle Allahu Teala’dan, size daimî sağlık bahşetmesini, sizi ve ailenizi muhafaza etmesini temenni ediyorum.

Aşağıdaki bazı soruları sormak istiyorum:

1. Belirli bir mezhebe bağlanmak Müslümanlar için farz/vacip midir, yoksa vacip değil midir?
2. Telfik ile kastedilen nedir? Belirli bir mezhebe bağlı olmayan kimse, vakıa olarak telfik yapmış sayılır mı?
3. Hizb-ut Tahrir’in bu meseledeki görüşü nedir?
4. Bu konuyu bir kişiyle tartıştım ve ona, Müslüman için vacip olanın belirli bir mezhebe uymak değil, şerî hükümlerle amel etmek olduğunu; mezhebe bağlanmanın ise şerî hükümlerle amel etme yollarından sadece biri olduğunu söyledim. Sizce bu söz doğru mudur?

Konunun benim için netleşmesi ve kalbimin mutmain olması için cevap verme nezaketinde bulunmanızı rica ediyorum. Cevabınız için Allah sizi en güzel şekilde mükâfatlandırsın.

Vesselamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berekâtuh;

Cevap:

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Öncelikle bu güzel duan için Allah senden razı olsun; biz de senin için daha hayırlısıyla dua ediyoruz.

Sorularınıza gelince; bunların cevapları “İslami Şahsiyet” kitabının birinci cildinin word dosyasının 221-222. sayfalarda, “Bir Müçtehitte Bir Başka Müçtehide Geçme” başlıklı bölümde ayrıntılı olarak yer almaktadır:

[Bir Müçtehitte Bir Başka Müçtehide Geçme: Allahu Teâlâ bize ne bir müçtehide ne bir imama ne de bir mezhebe uymayı emretmedi. Bize ancak şer’î hükme uymayı emretti. Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellem’in getirdiklerini almakla ve yasakladıklarından da sakınmakla emrolunduk. Allahu Teâlâ şöyle buyurmaktadır: **“وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا”** **Rasul size ne getirdi ise onu alın, sizi neden nehyetti ise de derhal vazgeçin”** [Haşr 17] Bu nedenle şer’an doğru olan, şahıslara değil sadece Allah’ın hükümlerine uymaktır. Ancak fiilî hayatta Müslümanlar, müçtehitlerden birinin istinbat ettiği hükümleri taklit etmekte, onları kendilerine imam olarak almakta, hüküm istinbatında, içtihatlarında takip etmiş oldukları metotları da kendilerine mezhep olarak kabul etmekte. Böylece Müslümanlar arasında Hanefî, Malikî, Şafiî, Hanbelî, Caferî, Zeydî gibi birçok

mezhep ortaya çıkmıştır. Bu mezheplere tâbi olan Müslümanlar, eğer bu müçtehitlerin istinbat etmiş olduğu şer'î hükümlere tâbi oluyorsa bu amelleri şer'îdir. Çünkü böyle hareket etmekle şer'î hükümlere tâbi olmuş sayılırlar. Eğer ortaya koyduğu istinbat yerine, hükmü istinbat eden müçtehidin şahsına tâbi oluyorsa bu amelleri şer'î değildir. Çünkü böyle davranmakla şer'î hükme tâbi olmuş sayılmazlar. Müçtehidin istinbatına değil de, şahsına uyma ameli şer'î olmayıp tâbi oldukları şey de şer'î hüküm sayılmaz. Çünkü müçtehit bile olsa bir şahsın sözü, Allah'ın Rasulü Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in bize getirdiği emir ve yasaklardan değildir. Bu nedenle bütün mezheplere uymaktan, bu mezheplere uyan kimselerin mezhep imamlarının istinbat ettiği Allah'ın hükümlerine uyduklarını anlamak gerekir. Eğer mezheplere uymaktan bu şekildeki bir anlayışın dışında bir anlam çıkartılırsa, bu şekilde düşünen insanlar Allah'ın hükümlerini terk edip Allah'ın kulları olan şahıslara tâbi olduklarından dolayı, Allah'ın huzurunda sorumludurlar.

Mezheplerin istinbat ettiği hükümlere ittiba/tâbi olma/uyma açısından durum budur. Ancak bu hükümlerin terki açısından konuya yaklaşıldığında bakılır: Eğer bir kimse bir hükmü alır ancak henüz amel etmeden önce terk ederse, kendisini Allah'ın rızasına ulaştırabileceği düşüncesine binaen tercih yoluyla başka bir hükmü alabilir. Ancak bir müçtehidin istinbat ettiği hükme göre fiilen amel ederse bu hüküm onun hakkında Allah'ın hükmü olur ve onu terk edip bir başka hükmü alması caiz değildir. Ancak ikinci hükmü delili ile beraber almasına karşın birinci hükmü delilsiz olarak almışsa veya öğrenme yoluyla ikinci hükmün delilinin birinci hükmün delilinden daha kuvvetli olduğu sabitleşir ve buna da kanaat getirirse birinci hükmü terk etmesi gerekir. Çünkü ikinci hükmün şer'î delilinin daha kuvvetli olduğuna dair inancı ve onu doğru bulması, ikinci hükmü kendisi hakkında Allah'ın hükmü hâline getirir. Bu tıpkı bir müçtehidin hüküm istinbat ettiği delilden daha kuvvetli delil bulduğunda, delilin kuvvetli olması nedeniyle eski görüşünü terk ederek yeni görüşü alması gibidir. Bu durumun dışında mukallidin, taklit etmiş olduğu hükmü terk edip bir başka hükmü alması caiz değildir.

Ancak farklı bir hükümde başka müçtehidi taklit etmek mukallit için caizdir. Mukallidin bir meselede âlimlere fetva sormasının caiz olduğuna dair Sahabe'nin icması vardır. Fakat mukallit kendisi için Şafiî, Caferî gibi bir mezhep tayin eder ve ben falan mezheptenim ve bu mezhebin görüşlerine bağlıyım derse bu durumda şu tafsilatlar vardır: Eğer taklit ettiği mezhepte ameli ile ilgili her meselenin çözümü varsa yani hüküm istinbat edilmişse o mezhebin dışında başka bir mezhebi taklit edemez. Eğer ameli ile ilgili istinbat edilmiş bir hüküm yoksa bir başka mezhebi taklit etmesinde herhangi bir engel yoktur.

Ancak, bir meselede taklit etmekte olduğu hükmü terk edip bir başka hükmü almasının cevazında şu noktanın açıkça bilinmesi gerekir: Mesele bir başka mesele ile bağlantılı olmamalı, o mesele ile ilgili hükmü terk etmek bir başka şer'î hükme zarar vermemelidir. Eğer başka mesele ile bağlantısı varsa, birbiri ile bağlantılı bütün meselelerle ilgili hükümlerin hepsini birden terk etmedikçe, yalnızca bir meselenin hükmünü terk etmesi caiz olmaz. Çünkü onların hepsi tek mesele sayılır. Namaz, abdest ve namazın rükünleri gibi. Örneğin Şafiî Mezhebi'nde olan bir kimsenin, Ebu Hanife'nin kadına dokunmak abdesti bozmaz sözünü taklit ederek, Şafiî Mezhebi'ne göre namazı kılması doğru değildir. Yine ne kadar çok olursa olsun namazda amelî kesir/gereğinden fazla amel namazı bozmaz sözünü taklit eden kimsenin veya Fatiha'yı okumak namazın rükünlerinden değildir sözünü taklit eden kimsenin, amelî kesir namazı bozar diyen

kimseyi veya Fatiha namazın rükünlerindendir diyen kimseyi taklit ederek namaz kılması doğru değildir. Dolayısıyla terki caiz olan hüküm, terki ile diğer şer'î hükümlere göre yerine getirilen amelleri etkilemeyen hükümdür.] Bitti.

Bu metin sorularınızı ayrıntılı bir şekilde yanıtlamaktadır; konuyu daha da netleştirmek adına şunları belirtmek isteriz:

1- Bir Müslümanın belirli bir mezhebi taklit etmesi vacip değildir; aksine onun için vacip olan, onu istinbat eden müçtehidin kim olduğuna bakmaksızın şer'î hükme tabi olmaktır; dolayısıyla bir kimse, falan müçtehidin görüşünün şer'î bir hüküm olduğuna ve (delil bakımından) daha racih (üstün/kuvvetli) olduğuna kani olursa, ona tâbi olması gerekir...

Ancak ammi mukallit, buna imkan veren araştırma araçlarından yoksun olduğu için delilleri inceleyerek bir görüşü tercih edemez; dolayısıyla onun tercihi, müçtehide duyulan güven, onun daha alim, takva sahibi ve benzeri olduğuna dair tercihi gibi genel kurallara binaen olur... Dolayısıyla eğer Şafii'nin diğerlerinden daha alim olduğunu ve görüşünün genelde doğruya en yakın görüş sayıldığını düşünüyorsa, Şafii'nin görüşünü alması gerekir... Ve bu şekilde devam eder.

2- Bir Müslümanın, tüm meselelerde belirli bir mezhebi takip etmesi caizdir; nitekim bu durum geçmiş zamanda Müslümanlar arasında yaygındı; ancak günümüzde daha az yaygındır... Ancak onun kendi mezhebine bağınaz bir şekilde tâbi olması ve bu mezhebe, şer'î delillere aykırı olsa bile her konuda tâbi olması caiz değildir; eğer onun için bir meselede başka bir mezhebin görüşünün delilinin daha güçlü olduğu ortaya çıkarsa, bu meselede ilk mezhebine bağınaz bir şekilde ve inatla bağlı kalmaya devam etmesi doğru değildir; çünkü şeriat ona belirli bir müçtehide veya belirli bir mezhebe tâbi olmasını emretmemiş; aksine şer'î hükme tâbi olmasını emretmiştir.

3- Ammi mukallide gelince; onun için en güvenli yol, belirli bir mezhebe tabi olması ve meselelerin tamamında o mezhebi taklit etmesidir; ammi mukallit (delilleri) inceleyip değerlendirebilecek ehliyeteye sahip değildir; dolayısıyla onun farklı mezheplerden görüş alması çelişki, kafa karışıklığına ve sorunlar oluşturabilir... Bu nedenle ammi mukallide, özellikle bir mezhebin yaygın olduğu beldelerde belirli bir mezhebe tâbi olması tavsiye edilir; örneğin Mısır'da Şafii mezhebine veya Fas'ta Maliki mezhebine tâbi olması gibi...

4- Telfik ıstılahı birçok anlamda kullanılmaktadır; ancak bunlardan en öne çıkan şu iki anlamdır:

A- Tek bir meselede birden fazla müçtehidin görüşlerini almaktır; şöyle ki, meselenin bir kısmında bir müçtehidin görüşünü, meselenin başka bir kısmında ise başka bir müçtehidin görüşünü almaktır; böylece birinci müçtehidin ve ikinci müçtehidin söylemediği birleşik bir hükmü almış olur; bu durumda onun bu birleşik hükme göre amel etmesi, her iki müçtehide göre de doğru değildir... Bu anlamda telfik, "İslami Şahsiyet" kitabında aktarılan metinde, partinin görüşüne göre caiz olmadığı belirtilmiştir:

Ancak, bir meselede taklit etmekte olduğu hükmü terk edip bir başka hükmü almasının cevazında şu noktanın açıkça bilinmesi gerekir: Mesele bir başka mesele ile bağlantılı olmamalı, o mesele ile ilgili hükmü terk etmek bir başka şer'î hükme zarar vermemelidir. Eğer başka mesele ile bağlantısı varsa, birbiri ile bağlantılı bütün meselelerle ilgili hükümlerin hepsini birden terk etmedikçe, yalnızca bir meselenin hükmünü terk etmesi caiz olmaz. Çünkü onların hepsi tek

mesele sayılır. Namaz, abdest ve namazın rükünleri gibi. Örneğin Şafiî Mezhebi'nde olan bir kimsenin, Ebu Hanife'nin kadına dokunmak abdesti bozmaz sözünü taklit ederek, Şafiî Mezhebi'ne göre namazı kılması doğru değildir. Yine ne kadar çok olursa olsun namazda amelî kesir/gereğinden fazla amel namazı bozmaz sözünü taklit eden kimsenin veya Fatiha'yı okumak namazın rükünlerinden değildir sözünü taklit eden kimsenin, amelî kesir namazı bozar diyen kimseyi veya Fatiha namazın rükünlerindendir diyen kimseyi taklit ederek namaz kılması doğru değildir. Dolayısıyla terki caiz olan hüküm, terki ile diğer şer'î hükümlere göre yerine getirilen amelleri etkilemeyen hükümdür.]

B- Taklit ettiği mezhep dışındaki başka bir mezhepten ayrı bir meseleyi almak; örneğin namaz konusunda Şafii mezhebini taklit edip, hac konusunda Hanbeli mezhebinin görüşünü alması gibi... **Bu anlamda telif, yukarıda "İslami Şahsiyet" kitabının birinci cildinden aktarılan metinde belirtildiği gibi, içindeki ayrıntılarıyla birlikte caizdir:**

[Mezheplerin istinbat ettiği hükümlere ittiba/tâbi olma/uyma açısından durum budur. Ancak bu hükümlerin terki açısından konuya yaklaşıldığında bakılır: Eğer bir kimse bir hükmü alır ancak henüz amel etmeden önce terk ederse, kendisini Allah'ın rızasına ulaştırabileceği düşüncesine binaen tercih yoluyla başka bir hükmü alabilir. Ancak bir müçtehidin istinbat ettiği hükme göre fiilen amel ederse bu hüküm onun hakkında Allah'ın hükmü olur ve onu terk edip bir başka hükmü alması caiz değildir. Ancak ikinci hükmü delili ile beraber almasına karşın birinci hükmü delilsiz olarak almışsa veya öğrenme yoluyla ikinci hükmün delilinin birinci hükmün delilinden daha kuvvetli olduğu sabitleşir ve buna da kanaat getirirse birinci hükmü terk etmesi gerekir. Çünkü ikinci hükmün şer'î delilinin daha kuvvetli olduğuna dair inancı ve onu doğru bulması, ikinci hükmü kendisi hakkında Allah'ın hükmü hâline getirir. Bu tıpkı bir müçtehidin hüküm istinbat ettiği delilden daha kuvvetli delil bulduğunda, delilin kuvvetli olması nedeniyle eski görüşünü terk ederek yeni görüşü alması gibidir. Bu durumun dışında mukallidin, taklit etmiş olduğu hükmü terk edip bir başka hükmü alması caiz değildir.

Ancak farklı bir hükümde başka müçtehidi taklit etmek mukallit için caizdir. Mukallidin bir meselede âlimlere fetva sormasının caiz olduğuna dair Sahabe'nin icması vardır. Fakat mukallit kendisi için Şafiî, Caferî gibi bir mezhep tayin eder ve ben falan mezheptenim ve bu mezhebin görüşlerine bağlıyım derse bu durumda şu tafsilatlar vardır: Eğer taklit ettiği mezhepte amelî ile ilgili her meselenin çözümü varsa yani hüküm istinbat edilmişse o mezhebin dışında başka bir mezhebi taklit edemez. Eğer amelî ile ilgili istinbat edilmiş bir hüküm yoksa bir başka mezhebi taklit etmesinde herhangi bir engel yoktur.] Bitti.

Böylece "İslami Şahsiyet" kitabından aktarılan metni dikkatle incelemeniz, tüm sorularınıza cevap verecektir.

Kardeşiniz

Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 15 Rabi'u'l Evvel 1448

M. 28/08/2026

Cevaba, Emir'in (Allah onu korusun) web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<https://www.facebook.com/AtaAboAlrashtah/posts/122149465761129051>